

El darrer adéu a un amic entranyable: El Dr. Lluís Pericot

En el transcurs de la vida es produeixen fets ineluctables que afecten profundament, ferides que sols la fe pot esmorteir. La pèrdua dels sers estimats amb qui ens unien lligams familiars o bé sentiments d'afectuosa amistat. Un d'aquests fets sensibles tinguérem d'afrontar-lo l'any passat. Ens deixava per a sempre —passatger «de la nave que nunca ha de tornar», segons la bella frase autobiogràfica d'un gran poeta— un amic selecte, de característiques incomparables, apreciat de tot cor: el Dr. Lluís Pericot. Amb angúnia havíem observat els darrers jorns que ens veiérem, la seva evident davallada física. No obstant, brillava encara en un esclat darrer d'esplendor, la seva clara intel·ligència, la coordinació d'idees, l'exactitud de la paraula. Ens temíem, en acomiadar-nos, que l'amic ens deixaria aviat i que s'acostava al seu ocàs. Per dissort, els nostres auguris havien de confirmar-se, inexorablement.

Em semblaria imperdonable que sols ofrenés a l'amic perdut l'acte pietós acomplert amb emoció en acompanyar les seves despulles fins al repòs definitiu en el coster on s'assenta, enfront del Montgrí, l'humil cementiri de Begur, sinó que crec un veritable deure rendir-li un tribut pòstum des d'aquestes planes del nostre Llibre de Festa Major, que ell tant apreciava, i en el qual havia col·laborat amb generosa dedicació. En el decurs de la història del Llibre en fou la firma més il·lustre, d'una valoració insuperable. Els seus treballs científics d'investigació prehistòrica de Torroella obtingueren una àmplia i merescuda difusió donant un relleu i una categoria úniques a la nostra publicació, que ens fou demanada per centres especialitzats sobre el tema i també per nombroses biblioteques. En la certesa d'interpretar no sols els sentiments personals, sinó àdhuc el de tots els com-

panys de redacció, l'adéu al Dr. Lluís Pericot esdevé un acte comunitari recolzat pels torroellencs sensibles, admiradors d'una figura excepcional de la història de la nostra Vila. En l'emocionat comiat a ell dedicat, no penso descriure els seus valors intel·lectuals i científics, del savi eminent, curullat de merescuts honors, reconegut arreu del món. En altra avinentesa, ja vam intentar donar semblança d'aquests valors transcendents i únics (1).

Em proposo, si és possible, descriure els aspectes humans que l'adornaven: els seus purs sentiments; l'afectuositat sincera; la senzillesa en el tracte; la devoció i el lliurament abnegat envers tots aquells que apreciava. La família i els amics eren per a ell sagrats; els sacrificis i els favors els prodigava generosament. Si a la seva sapiència científica hi afegim els seus valors humans aconseguirem l'home de condicions excepcionals. Gosaríem dir que és gairebé impossible demanar altres qualitats per damunt de les que reunia; era, com encertadament el va qualificar la revista «Presència», un savi popular.

Al Dr. Lluís Pericot el coneixia de tota la vida, doncs era molt amic del meu pare i les seves visites a la nostra llar són un record de la meua infantesa. En realitat, la seva amistat fou l'enllaç amb la relació sostinguda entre nosaltres i el seu pare, l'inoblidable D. Joan Pericot, amb el qual ens vèiem sovint, especialment en els darrers anys de la seva vida transcorreguts a Torroella. Perdura en mi el ressò de les interessants converses que el Dr. Lluís Pericot i el meu pare sostenien i que jo, privilegiat oient, escoltava embadalit, amb respectuós silenci. Quan, pels atzars de la vida es va produir la mort joveçana del meu pare, vaig haver d'ocupar ineludiblement el lloc capdavanter de la família. Llavors, el Dr. Lluís Pericot va donar-nos una prova nobilíssima de la seva personalitat. L'amistat sincera que sustentava amb el fidel amic prematurament perdut, va continuar-la amb el mateix afecte, en la meua persona. Als meus vint-i-cinc anys representava un gran honor poder comptar amb l'amistat del Dr. Lluís Pericot; vaig agrair i apreciar sempre el seu gest bondadós digne dels esperits selectes. Les seves visites eren rebudes amb gran joia i sovintejaven durant l'estiu pel fet de passar les vacances amb la seva senyora i familiars a Begur, a la residència que fou del seu pare polític, el recordat Sr. Salvador Raurich, persona d'una gran distinció i àmplia cultura.

És difícil que s'esborri del meu record la imatge del Dr. Pericot en travessar la plaça de la vila, amb el balanceig característic del seu caminar, habillat amb un vestit fosc, confeccionat a can Frou, el conegut sastre torroellenc, quelcom folgat per ell tot i la seva robusta condició física, el rostre sanitos d'una morenor rosada, ple de placidesa. La seva salutació fou sempre efusiva i el seu interès per les noves relacionades amb Torroella molt acusat.

No en va, encara que nascut a Girona degut als atzars de la carrera militar del seu pare, les seves arrels familiars eren profundament torroellenques amb un ar-

(1) Vegeu *Vida il·lustre. El Dr. Lluís Pericot*. Pere Castells. Llibre de Festa Major. Any 1960.

Dr. Lluís Pericot i Garcia
1899 - 1978

bre genealògic que arribava fins als quatre segles. A ben segur són pocs de Torroella que poden ostentar una filiació vilatana tan considerable. L'aprengut que sentia per la vila el descriuen les paraules pronunciades en la seva memorable «Lliçó magistral de la sardana» en els actes celebrats amb motiu de la festa exultant del nomenament de Torroella com a ciutat pubilla, que em sembla escaient reproduir per la seva significació i bellesa: «Sempre és temptador de visitar Torroella, però jo diria que m'encisa sobretot, de ser-hi els jorns de la Festa Major, quan tots els amics s'hi retroben i, en un pla més senzill encara, qualsevol dilluns, jorn de mercat que amb l'allau d'estrangers s'ha convertit en un espectacle que ningú no podia preveure. I el paisatge esdevé més entranyable a la tardor i a la primavera. Aquesta ens revela la Natura com a nunci de l'estiu gloriós però feixuc, i a la fi, esgotador. La tardor dóna al paisatge llum més escaient, la de les postes de sol, que il·luminen les portalades de les velles cases i els arbres despullats de la plana. Mar i muntanya prenen els tons més variats i sembla com si la Providència hagués volgut crear la muntanya grisa i el mar blau com un marc insuperable per a servir al poeta i suggerir-li la idea d'un maridatge entre el pastor i la sirena, imatge feliç.»

En un Llibre d'autògrafs propietat del seu familiar l'amic Josep Bou, l'encapçala amb aquest escrit revelador del seu pregon sentiment d'amor per la Vila: «El millor país del món és Espanya; el millor d'Espanya és Catalunya; el millor de Catalunya és l'Empordà, i el millor de l'Empordà és Torroella de Montgrí.»

Les converses sostingudes amb el Dr. Lluís Pericot foren sempre interessants, en especial, quan narrava els seus viatges efectuats arreu del món descrits amb l'agut esperit observador de la persona dotada d'àmplia cultura. Un jorn, vaig tenir una sorpresa agradable; el correu em portava una postal vinguda del cor de l'Àfrica, concretament de Nairobi, capital de Kènia, llavors colònia britànica, escrita pel Dr. Pericot amb el següent text: «Estimat amic: Un record des d'aquesta ciutat africana on he vingut amb motiu d'un Congrés de Prehistòria. Salutacions pels familiars i amics. Amb afecte.» La postal portava la visió d'un grup de girafes en plena selva, en el seu ambient natural. A la primera ocasió que ens retrobàrem, en agrair-li el seu gest amical, vaig demanar-li que em seria molt plaent rebre més postals escrites des dels llocs que en el futur visités. L'amic va correspondre al meu desig, i al llarg de les anyades es prodigaren les postals vingudes dels països més diversos, d'arreu de la vella Europa: de Moscú, París, Londres, Roma, Praga, Belgrad, Viena, Bonn, Bruselles, Budapest, Amsterdam, Lisboa, etc. De països de l'Àfrica, entre els quals Rodèsia amb una impressionant visió de les cascades Victòria; d'Amèrica, des del Canadà fins a l'Argentina; de l'Àsia, Tokio, Pequín... En una de les postals, amb una fotografia del gratacels Rockefeller Center de Nova-York, hi figurà el següent text: «Amic Castells: Un record des d'aquesta ciutat símbol de la civilització moderna. Per ara faig un viatge feliç, però enyorant molt els mercats de Torroella. Si es fa l'homenatge al mestre Bou, fes constar la meua adhesió. Records a tots. Amb afecte. Lluís Pericot». Observeu el detall d'aquest escrit on hi palpita el més pur sentiment torroellenc manifestat des de Nova-York!

Un altre aspecte aconseguit per mitjà de l'amistat amb el Dr. Pericot fou la nodrida desfilada d'il·lustres personalitats per Torroella. En cito uns quants records: l'eminent prehistoriador alemany, gran hispanòfil, Dr. Schulten; el que fou mestre seu, Dr. Bosch i Gimpera; Dr. Font i Quer, il·lustre botànic; Dr. Walter Starkie, famós historiador anglès; Dr. Ruiz Giménez, ministre d'Educació Nacional; Dr. Joan Coromines, filòleg, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, fill del gran literat Pere Coromines; Dr. Alcover, catedràtic; Dr. Martin Almagro, molts anys director del Museu i Excavacions d'Empúries; Dr. Martí de Riquer, catedràtic d'Història, membre de la «Real Academia Española»; Augusto Assia, famós periodista; Miquel Oliva, ànima de l'arqueologia gironina...

Quan es mantenen llaços de pregonia amistat, afluïx en les converses la manifestació de les aficions més vives. El Dr. Pericot era un gran melòman; els seus compositors preferits foren els clàssics, sobretot Beethoven. També apreciava la nostra música popular i manifestava clarament la seva devoció envers la sardana. En les ballades tradicionals de la Festa Major en la típica plaça de la vila, les contemplava des de sota les voltes de casa, plenament joiós, escoltant amb veritable interès. Si la cobla encetava una sardana del mestre Bou, obeïnt un impuls incontenible, acudia a la plaça a dansar-la amb el plaer més gran. Aquesta circumstància encara es produí el darrer any de trobar-se entre nosaltres, per tant, en edat avançada.

Una afecció del Dr. Pericot, que sobrepassava els límits d'un «hobby», fou el seu interès per la botànica, ciència de la qual en tenia uns coneixements profunds. Per aquest motiu, l'unia una gran amistat amb l'il·lustre botànic, Dr. Font i Quer.

Les anècdotes narrades pel Dr. Pericot eren nombroses; recullo la següent per la seva valuosa significació vilatana:

Troband-se a Bonn, capital de la República Federal Alemanya, al finalitzar una conferència fou felicitat per diverses personalitats assistents a l'acte. Una d'elles, del cos diplomàtic agregat a l'Ambaixada d'Espanya, va dir-li:

—«Dr. Pericot, yo soy descendiente de su tierra. Mi abuelo era ampurdanés.

—¿Y de dónde era su abuelo? —va demanar, interessat, el Dr. Pericot.

—De Torroella de Montgrí —va respondre l'interpel·lat.

—¡Caramba, vaya sorpresa! ¿Y cómo se llamaba su abuelo?

—Primitivo Artigas.»

Es tractava del nét de l'il·lustre fill de Torroella, Primitiu Artigas, enginyer de munts, repoblador de les Dunes. El Dr. Pericot va invitar el seu interlocutor a visitar Torroella amb el fi de que conegués la terra on va néixer el seu avi i contemplar la làpida que dóna el seu nom al carrer que mena de la plaça de la vila fins al passeig, conegut, popularment, amb el nom de les cases noves. De sobte, el Dr. Pericot va preguntar-me: «No l'han pas tret aquesta placa?» Pregunta lògica,

El Dr. Lluís Pericot, era un gran aimant de la sardana. Veieu-lo dansant, joïós, als 73 anys.

L'última fotografia del Dr. Lluís Pericot a Torroella, l'any 1976, amb motiu de l'exposició de les troballes pre-històriques del Montgri

Es troba conversant amb l'ex-batlle de la vila Francesc Salis i l'escriptor Marcel·lí Aulibert.

Fotografia Casadellà

si considerem la constant i absurda mania de treure i posar noms als carrers. El vaig tranquil·litzar dient-li que si el diplomàtic Sr. Artigas venia a Torroella podria veure la làpida del carrer amb el nom del seu avi.

He donat la meua descripció personal dels valors humans del Dr. Lluís Pericot. Per la seva absoluta concordança amb les asseveracions exposades, reproduïxo un passatge del discurs original de l'il·lustre catedràtic Dr. Antonio García Bellido pronunciat en el solemne acte de recepció pública del Dr. Lluís Pericot com a membre de la «Real Academia de la Historia» a Madrid l'any 1972:

«Otra de las características personales de nuestro nuevo compañero es su constante movilidad. El, que muestra en su soma y en su sema una gran apacibilidad, un reposado sosiego, es, sin embargo, uno de los hombres más itinerantes que he conocido. Y no hablo ahora de estos viajes peninsulares cortos, sino de aquellos en que los kilómetros se cuentan por miles. A ellos le fuerza no sólo su inagotable deseo de ver y conocer, sino, además, de su prestigio, su fama nacional e internacional. En todos sitios es requerido. No hay congreso, no hay simposio, no hay cónclave alguno de prehistoriadores, dentro o fuera de España, en el que no se cuente con la presencia por derecho propio del Dr. Pericot. Enumerar los lugares hasta donde le han arrastrado su propio prestigio, su autoridad, sería tanto como pretender descubrir el globo terráqueo.

El infatigable espíritu andariego del Dr. Pericot está fomentado, estimulado (ahora dirían otros: promocionado) por una enorme avidez científica. Cuando tratamos del prehistoriador nos olvidamos de otros aspectos del mismo que su modestia no suele ventilar. Pero Pericot, como prehistoriador consciente y ambicioso de su ciencia, conoce también admirablemente todas las disciplinas auxiliares de la Prehistoria, esas disciplinas que el prehistoriador oriundo de las Facultades de Letras no suele conocer. Así es, igualmente un maduro antropólogo y paleontólogo, como es botánico y zoólogo. Yo le he visto clasificar plantas y animales, con sus nombres latinos, como lo hiciera un discípulo de Linneo. Si de geología se trata, distingue y clasifica los estratos o caracteriza un ambiente faunístico con ojo certero. Así se explica que sus conocimientos tengan una base extraordinariamente sólida y que sus opiniones se tengan muy en cuenta dentro del mundo de su especialidad.

Su obra publicada es también muy considerable. Aparte la labor constante de cursos, conferencias, viajes, excavaciones, recensiones, etc., su obra escrita puede dividirse en tres partes: libros, artículos de investigación y traducciones. En junto, quizás, cuatrocientos títulos.

San Agustín, admirador de la enorme labor y maravillosa erudición del gran polígrafo latino Varrón, coetáneo de César, decía de él: «Escribió tanto, que es difícil le quedara tiempo para leer; pero por otra parte, leyó tanto, que no se explica uno cómo pudo escribir tan copiosamente.» Yo, parodiando esta frase, podría

decir lo mismo de nuestro querido amigo el profesor Pericot: viajó, leyó, conferenció tanto, asistió a tantos congresos, a tantas reuniones y juntas, presidió tantas oposiciones, que ignoro de dónde sacó el tiempo para escribir tantos libros, tantos artículos y recensiones y traducir tantos tratados. Esto es un misterio, pero es también una verdad.»

Després de ressenyar les grans qualitats humanes del Dr. Lluís Pericot, unides amb la seva considerable categoria científica, hem de convenir que es tractava d'una personalitat excepcional lligada amb profundes arrels familiars amb la nostra vila. Potser els torroellencs no fórem prou conscients d'aquesta realitat i no vam homenatjar en vida el Dr. Pericot, cosa que ell hauria agraït sincerament.

L'any 1960, des d'aquesta mateixa publicació netament vilatana, vaig suggerir la idea de col·locar un monòlit en el camí que mena al coll de Santa Caterina amb una inscripció gravada a la pedra que senyalés a la posteritat l'homenatge de Torroella al Dr. Lluís Pericot. M'arriba, ara, la bona nova que està previst dedicar-li el nom d'un carrer en el conjunt de l'expansió urbana en progressiu augment. Si la meua anterior petició va passar desapercebuda, m'atreveixo a donar-ne una altra de més senzilla, d'un sentit significatiu i ple d'emotivitat. Que la placa amb el nom del Dr. Lluís Pericot, del carrer escollit, sigui realitzada amb pedra del Montgrí, amb pedra d'aquesta muntanya nostra que ell estimava tant, i de la qual va descobrir-ne els secrets prehistòrics guardats en les tenebres impressionants de milers d'anys.

PERE CASTELLS